

LANDEN VAN EUROPA

Tsjechië

1 Vlag

2 Ligging op Europese kaart

Tsjechië grenst in het westen en noordwesten aan Duitsland, in het noorden aan Polen, in het oosten aan Slowakije en in het zuiden aan Oostenrijk. Sinds 1 januari 1993 vormt Tsjechië een zelfstandig land, daarvoor was het het westelijke deel van Tsjecho-Slowakije.

3 Oppervlakte

De oppervlakte van Tsjechië is 78.866 vierkante kilometer. Dat is ongeveer 1,9x Nederland.

4 Bevolking

Het aantal inwoners van Tsjechië is 10.211.904. Gemiddeld wonen er 129,5 mensen op een vierkante kilometer.

5 Hoofdstad en enkele belangrijke steden

De hoofdstad van Tsjechië is Praag.

Met meer dan ruim 1 miljoen inwoners is Praag meer dan drie keer zo groot dan de op een na grootste stad, Brno. Andere steden met meer dan 100.000 inwoners zijn Pilsen, Ostrava en Olomouc.

6 Geschiedenis: globale perioden, belangrijkste personen

In de Middeleeuwen maakten de twee belangrijkste delen van Tsjechië, Bohemen en Moravië, deel uit van het Heilige Roomse Rijk. Het koninkrijk Bohemen was een belangrijke macht, maar religieuze conflicten in de 15e en 17e eeuw scheurden het rijk uiteen. Later maakte het gebied deel uit van het grote Oostenrijk-Hongarije.

Nadat de Eerste Wereldoorlog sloten de Tsjechen en de Slowaken zich aaneen en richtten in 1918 de onafhankelijke republiek Tsjecho-Slowakije op. Een kwart van de bevolking van de nieuwe republiek was Duitstalig en werden Sudeten-Duitsers genoemd. In 1918 wilden zij zich bij Oostenrijk aansluiten, maar kwamen toch definitief bij Tsjecho-Slowakije. De achterstelling van deze groep Duitsers door Tsjecho-Slowakije was voor Nazi-Duitsland aanleiding om dit gebied te annexeren na het Verdrag van München in 1938. Ook Slowakije besloot zich af te scheiden. Het overgebleven gebied werd in 1939 door Duitsland bezet.

Na de bevrijding door Amerikaanse en Sovjet-legers in 1945 verkeerde het Tsjechische gebied in chaos. De Sudetenduitsers werden uit het herstelde Tsjecho-Slowakije verdreven. Met name de verdrijving van de Duitse bevolking in de huidige Tsjechische landen ging gepaard met veel bloedvergieten, hoewel na 1947 de deportaties minder gewelddadig verliepen.

Na de Tweede Wereldoorlog werd de Tsjecho-Slowaakse staat volledig hersteld en maakte het land steeds meer deel uit van het Oostblok, mede door de sinds juli 1945 toenemende invloed van de communisten in met name Tsjechië. Tsjecho-Slowakije was tot 1948 een parlementaire democratie. In 1948 vond een communistische staatsgreep plaats en werd het land een communistische dictatuur. In 1968 brak een kortstondige liberalisering van het officiële socialisme tijdens de zgn. Praagse Lente aan. Troepen van het Warschaupact maakten hieraan bloedig een einde. De Fluwelen Revolutie (1989) maakte aan de alleenheerschappij van de communistische partij een einde en herstelde de democratie in Tsjecho-Slowakije.

Op 1 januari 1993 maakte ook Tsjechië zich los van de opgeheven staat Tsjecho-Slowakije, nadat Slowakije de unie met Tsjechië vreedzaam verlaten had.

7 Staatsvorm

Tsjechië is een parlementaire democratische republiek. Volgens de grondwet is de president het staatshoofd en de minister-president het hoofd van de regering. De wetgevende macht maakt gebruik van een tweekamerstelsel, bestaande uit de Kamer van Afgevaardigden en de Senaat. Samen vormen deze kamers het Parlement van de Tsjechische Republiek. In Tsjechië is sprake van een meerpartijstelsel.

Tsjechië is sinds 2004 lid van de Europese Unie.

Het volkslied van Tsjechië heet *Kde domov můj* (Waar is mijn thuis).

28 oktober is de nationale feestdag.

8 Regio's en departementen

Historisch gezien bestaat het land uit drie deelregio's; Bohemen, Moravië en Tsjechisch Silezië. Tsjechië is bestuurlijk verdeeld in veertien regio's (*kraj*). De regio's zijn op hun beurt verdeeld in in totaal 6249 gemeenten. Tussen de regio's en de gemeenten zit de laag van de 77 districten (*okres*). Officieel zijn deze in 2003 afgeschaft, maar de gebiedsindeling wordt nog veel gebruikt. De Tsjechische hoofdstad Praag is zowel gemeente als regio en district.

9 Infrastructuur

De bouw van de eerste snelweg in het gebied van het huidige Tsjechië begon in 1967. Pas na de val van het IJzeren Gordijn begon het Tsjechische snelwegennet zich in rap tempo te ontwikkelen. Inmiddels heeft Tsjechië 633 kilometer aan autosnelweg. Daarnaast is er 329 kilometer autoweg (*silnice*). De lengte van het totale wegennet van Tsjechië is 55.583 kilometer. Voor het rijden op de meeste autosnelwegen en enkele autowegen is de aanschaf van een tolignet verplicht.

De enige Tsjechische stad met een metrosysteem is de hoofdstad Praag (3 lijnen). Naast de metro wordt er in Praag ook gebruik gemaakt van trams en bussen. Onder andere in de steden Brno, Pilsen, Liberec, Olomouc en Ostrava wordt ook gebruik gemaakt van trams. Tot 1972 had Praag ook trolleybussen. In andere steden zijn nog steeds trolleybussen te vinden, waaronder České Budějovice, Mariënbad, Chomutov, Zlín en Ústí nad Labem. In Praag wordt er een kabelspoorweg gebruikt om de top van de heuvel Petřín te bereiken.

De Tsjechische spoorwegmaatschappij beheert nagenoeg alle spoorwegtrajecten in Tsjechië. De lengte van het totale spoorwegennetwerk is 9501 kilometer. Maar 2943 kilometer is geëlektrificeerd. Bijna alle spoorwegen in het land zijn uitgevoerd in normaalspoor. Het grootste en belangrijkste station is het hoofdstation van Praag.

Verreweg het grootste vliegveld van het land is luchthaven Praag-Ruzyně, gelegen in de wijk Ruzyně in het noordwesten van de hoofdstad. De overige internationale vliegvelden in Tsjechië zijn gevestigd in Brno, Ostrava, Karlsbad en Pardubice. Voor passagiers- en goederenvervoer binnen het land wordt nauwelijks gebruik gemaakt van vervoer per vliegtuig, omdat binnenlands vervoer goedkoper is over land. Naast de internationale vliegvelden is er nog een aantal kleinere vliegvelden die vooral gebruikt worden voor sportvliegtuigjes en reddingsoperaties.

10 Klimaat

Het klimaat van Tsjechië behoort tot het Midden-Europese type waarin het klimaat van west naar oost gaande een steeds sterker continentaal karakter krijgt. In de winter valt er geregeld sneeuw in de berggebieden, in de lager gelegen gebieden wisselen sneeuw en regen elkaar af. In de bergen blijft de sneeuw gewoonlijk tot het midden van het voorjaar liggen. In deze periode staan de rivieren op hun maximum hoogte, vanwege de smeltende sneeuw. In de zomer (vooral juli) kunnen de temperaturen boven de 30 graden uitkomen.

11 Rivieren en meren

Een aantal grote rivieren ontspringt in Tsjechië. Zo heeft de Elbe zijn bron in het Reuzengebergte. Enkele andere grote rivieren in Bohemen zijn de Moldau, de Berounka en de Sázava. Een grote rivier in Moravië is de Morava, en ook de Oder ontspringt daar.

In de Moldau zijn prachtige stuwmeren aangelegd. In heel Tsjechië liggen grote en kleinere meren. Bekend is de waterrijke streek rond Trebon, in Zuid-Bohemen. In de 15e en 16e eeuw zijn hier talrijke meren aangelegd om vis te kweken. Sommige grotere meren zijn tegenwoordig uitstekende recreatiemeren, zoals het meer Svet. Ook de meren Rozkos en Pastviny in het Adelaarsgebergte zijn geliefd bij toeristen. Indrukwekkend is in het Reuzengebergte de waterval Pancavsky (140 m hoog). Even onder Praag ligt het meer van Slapy en iets verder naar het zuiden ligt het grote meer van Orlik. Het grootste meer in Tsjechië is het Lipnomeer, in Zuid-Bohemen.

12 Gebergten

Langs de zuidwestgrens van het land ligt het Bohemer Woud, in het noordwesten ligt het Ertzgebergte en in het noorden de Sudeten met onder andere het Reuzengebergte. Het hoogste punt is de Sneeuwkop. De 1602 meter hoge top van deze berg ligt in het Reuzengebergte op de grens van Tsjechië en Polen.

13 Nationale en regionale parken

In Tsjechië liggen 4 nationale parken en tientallen natuurgebieden en natuureservaten.

14 Industrie en economie

Tsjechië heeft een ontwikkelde en een van de meest stabiele economieën van de voormalige communistische landen. De belangrijkste industrieën van Tsjechië zijn onder andere de machinebouw, de ijzer- en staalproductie, metaalbewerking, chemische productie, elektronica, bier, glas en keramiek. Grote Tsjechische bedrijven zijn het energiebedrijf ČEZ en autofabrikant Škoda.

15 Wijnbouw

In Tsjechië werd al in de 9e eeuw wijn gemaakt. Het meest witte, maar ook rode en bruisende wijnen. De Tsjechische Republiek kent twee wijngebieden, het Tsjechische (ofwel Boheemse) gebied en het Moravische gebied.

16 Landbouw

De belangrijkste agrarische producten zijn suikerbieten, aardappelen, tarwe en hop.

17 Bosbouw

Eenderde van het landoppervlak van Tsjechië is bedekt met bossen: enorme bossen, woeste bergketens met kloven en lieflijke beekjes.

18 Godsdienst

Tsjechië heeft een van de meest ongelovige bevolkingen van Europa. Bijna 60% is agnost, atheïst, ongelovige of gelovige die niet bij een kerk is aangesloten. Het grootste deel van de gelovigen is rooms-katholiek (27%). Zo'n 2% van de Tsjechen is protestant. Verder telt Tsjechië zo'n 7000 boeddhisten, 5000 joden en 3700 moslims.

19 Onderwijs

Kinderen zijn in Tsjechië vanaf hun zesde jaar leerplichtig. [De basisschool is bedoeld voor kinderen van 6 jaar tot 15 jaar. Getalenteerde leerlingen verlaten vaak na de zesde klas al de basisschool om naar het gymnasium te gaan. Op de leeftijd van 19 jaar kunnen de Tsjechen naar de universiteit. De meeste

scholen worden gefinancierd door de Tsjechische staat, er bestaan echter ook enkele particuliere scholen en scholen die gefinancierd worden door de kerk.

20 Cultuur

Doordat Tsjechië van oudsher een katholiek land is zijn vooral de christelijke feesten, zoals Kerstmis en Pasen, belangrijk. Tijdens het kerstfeest worden overal in het land kerststallen opgericht. De grootste bewegende kerststal ter wereld bevindt zich in Jindřichův Hradec. Naast de christelijke feesten worden zijn er verscheidene typisch Tsjechische feestdagen. Zo vinden op de avond van 30 april de zogenaamde heksenverbrandingen plaats (de verdrijving van de winter) en wordt op 6 juli stilgestaan bij het overlijden van Johannes Hus. Op 8 mei wordt Bevrijdingsdag gevierd.

Op het gebied van musea, theaters en kerken is het meeste te zien in Praag. In de hoofdstad bevinden zich het Nationaal Museum en het Nationaal Theater, alsmede verschillende grote kerken, waaronder de Sint-Vituskathedraal. Het concertgebouw Rudolfinum is bekend als het thuispodium van het Tsjechisch Filharmonisch Orkest. In verschillende Europese steden vinden jaarlijks grote festivals plaats op het gebied van onder andere muziek en film. In Praag is elk jaar in mei het Praagse Lente-festival voor klassieke muziek en in juli vindt in Karlsbad het Internationaal filmfestival van Karlsbad plaats. In juni verandert Český Krumlov jaarlijks in een middeleeuwse stad met dans- en theatervoorstellingen tijdens het Slavnosti pětileté růže-festival.

Internationaal is de Tsjechische cultuur vooral bekend van de grote drie componisten; Antonín Dvořák, Bedřich Smetana en Leoš Janáček. Vooral het werk Má Vlast van Smetana geniet ook in het buitenland grote bekendheid. Op het gebied van de literatuur zijn vooral de Duitstalige schrijver Franz Kafka, Jaroslav Hašek, Nobelprijswinnaar Jaroslav Seifert en ex-president Václav Havel bekend.

21 Eten en drinken

Zoals de meeste Europeanen gebruiken de Tsjechen drie maaltijden per dag. De hoofdmaaltijd is meestal het uitgebreide warme eten tussen de middag. Het eten van de Tsjechen heeft een grote invloed gehad op, maar is ook sterk beïnvloed door de keukens van de omliggende landen. Veel bekende Tsjechische gerechten zijn ook te vinden in andere landen, zoals de appelstrudel en goulash. Tijdens de warme maaltijd wordt veelal vooraf soep, en daarna vlees gegeten met deegwaren of aardappels. Vis is vrij zeldzaam en ook groente wordt traditioneel weinig gegeten. Dit laatste is de laatste jaren echter wel in opkomst doordat er steeds meer belangstelling is voor gezonde voeding. Enkele typisch Tsjechische gerechten zijn bramborák (aardappelpannenkoeken), topinky (geroosterd brood) en český knedlík (Boheemse knoedels).

De bekendste Tsjechische drank is het pilsner bier. Dit type bier is, naar men zegt, in Pilsen uitgevonden door Josef Groll. Naast pils worden er ook vele andere soorten bier geschonken. Bier wordt niet alleen gedronken maar ook veel gebruikt bij de bereiding van voedsel. Ook de Tsjechische sterke drank Becherovka is populair. In Moravië wordt Slivovice (Slivovitsj) als nationale drank beschouwd.

22 Taal

Verreweg het grootste deel (97%) van de bevolking van Tsjechië spreekt het Tsjechisch, wat ook de voertaal is op scholen en bij de overheid. In de grensstreken hebben sommige inwoners de taal van het buurland als moedertaal, zo spreken zo'n 50.000 mensen in het Ertsgebergte Duits en wordt in het noorden door ongeveer 50.000 Tsjechen Pools gesproken. Verder spreken zo'n 140.000 inwoners van Tsjechië het Romani, ook wel het zigeuners.

23 Geldeenheid

In Tsjechië wordt betaald met de Tsjechische kroon (koruna). Sinds de splitsing van Tsecho-Slowakije is dit de nationale munteenheid. Het is de bedoeling dat Tsjechië op termijn overgaat op de euro, maar er is nog geen streefdatum voor de invoering vastgelegd.

24 Media

Tsjechië heeft 2 staatstelevisiezenders en een 10-tal regionale, lokale stations, waarvan ook digitale (op websites). Er zijn meer dan 90 radiostations.

Tsjechië kent momenteel 90 nationale en regionale kranten. De kranten worden door heel Tsjechië verspreid. De bekendste kranten zijn: Mlada Fronta Dnes, Blesk, Pravo, Zemske noviny, Hospodarske noviny, Lodove noviny.

25 Belangrijkste monumenten en topics

Op de Werelderfgoedlijst van UNESCO staan o.a.:

- Historisch centrum van Český Krumlov en Praag
- Ceske Budejovice, Olomouc, Praag
- Karlovy Vary (kuuroord)
- Historisch centrum van Telč
- Historisch centrum van Kutná Hora
- Pelgrimskerk van St.-Johannes van Nepomuk bij Žďár nad Sázavou
- Cultuurlandschap van Lednice-Valtice
- Historisch dorp Holašovice
- Tuinen en kasteel van Kroměříž
- Kasteel van Litomyšl
- Zuil van de Heilige Drie-eenheid in Olomouc
- Villa Tugendhat in Brno
- Joodse wijk en Sint-Procopiusbasiliek in Třebíč